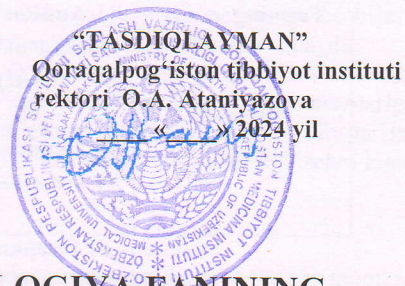

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA
VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

QORAQALPOG'ISTON TIBBIYOT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi
№ 30.24/4-8/p.15
« 12 » 08 2024 yil

PATOLOGIK FIZIOLOGIYA FANINING MODUL DASTURI

2-3

Bilim sohasi: 900000 - Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot

Ta'lim sohasi: 910000 - Sog'liqni saqlash

Ta'lim yo'nalishi: 60910300 – Pediatriya ishi

NUKUS -2024

Fan/modul kodi	O'quv yili 2024/2025	Semestr IV-V	Kreditlar - 6 IV semester - 2 V semester - 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili qoraqalpog'o'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 3
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Patologik fiziologiya	90 IV semester - 30 V semester - 60	90 IV semester - 30 V semester - 60	180

1. O'quv modulining dolzarbligi va oliy ta'limdagi o'rni

Patologik fiziologiya moduli klinika oldi blokiga taalluqli bo'lib 4-5 semestrlarida o'qitiladi. Patologik fiziologiya modul dasturi asosida talabani nozologiya, etiologiya, patogenezi, umumiy qonuniyatlari, bolalarga xos xususiyatlarini, homila davrida bo'ladigan o'zgarishi, tug'ma nuqson - anomaliya holatlari, tashqi va ichki muhit omillarining organizmga ta'siri, turli xil to'qima va organlarda kuzatilmadigan moddalar almashinuvi buzilishlarini e'tiborga olgan holda kompleks o'rgatishga qaratilgan. Moduli o'qitish uchun fiziologiya, kimyo, fizika, anatomiya, gistologiya, biokimyo fanlari zamin hisoblanadi. U boshqa modullar bilan birgalikda organizm to'g'risida yaxit ma'lumotga ega bo'lishni, shu bilan birga talabada klinik fikrlash qobiliyatini rivojlantirishni ta'minlaydi.

Modul dasturi tibbiy ta'lim sohasining O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standartlari, Pediatriya ishi bakalavriat ta'lim yo'nalishining Malaka talablariga asoslangan holda tuzilgan. Mazkur modul dasturi mavzulari tibbiyot oliy ta'lim muassasalari bakalavriat bosqichi klinika oldi modullarining dastur mavzulari bilan uzviy bog'liq holda yaratiladi.

2. O'quv modulining maqsadi va vazifalari.

2.1. Modulning maqsadi – talabalarda odam organizmida ro'y berishi mumkin bo'lgan xar xil kasalliklarni etiologiyasi, patogenezi va oqibatlarini umumiy qonuniyatlarini, xanda ularning yoshga xos xususiyatlarini xisobga olgan xolda ko'nikma va malakani shakllantirishdir.

2.2. Modulning vazifalari:

- tibbiy-biologik fanlarning amaliyotdagi ahamiyatini anglash;
- tipik patologik jarayonlarning biologik handa evoluyiston negizlari, rivojlanishi, handa ko'rinishlarining o'ziga xos xususiyatlarini;
- organizmda kasalliklarning yuzaga kelishi, rivojlanishi, kechishi va oqibatlariga oid etiologik va patogenetik xususiyatlarini o'rganishda, handa davolash choralarini ishlab chiqishda tajribaviy usullarning mohiyatini;
- patologiyaning har bir bosqichini umumiy va xususiy nuqtai nazardan tahlil qilishni, bemorning ahvolidini, ya'ni uning og'ir-engil-lik darajasini baholashni, patogenezi asosiy bo'g'inini topishni;
- muammoli masalalarga ijodiy yondoshishni, lozim bo'lganda eksperimental va matematik usullarni, handa kompyuter texnikasini;
- organizm gematologik va klinik-biokimiyoviy ko'rsatkichlarini aniqlashda, olingan natijalarini gomeostaz ko'rsatkichlari bilan uzviy bog'liq ravishda baholashni, asosiy patologik jarayon va holatlar patogenezi zanjirini tuzishda, modellashirish, laboratoriya va klinik tekshiruvlar o'tkazishni o'rganish.

2.3. Modul bo'yicha talabalarining bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar:

Talaba:

- umumiy nozologiyani tashkil etuvchi asosiy tushunchalarni;

- organizmda kasallikning kelib chiqishida etiologik omil, ichki va tashqi shart-sharoitlarning ahamiyatini;
- tipik patologik jarayonlarning rivojlanish mexanizmlarini, ularning patologiyadagi ahamiyatini;
- patologiyani o'rganishda tajribaviy modelashirish uslubining ahamiyatini;
- amaliy tibbiyotda patofiziologiyaning tugan o'rini, uning tashxis, davolash va asoratlar profilaktikasidagi ahamiyatini;
- patofiziologiya sohasi bo'yicha dunyo va O'zbekiston olimlari tomonidan kashf etilgan yangiliklarni bilishi kerak;
- kasallik rivojlanishida mavjud simptom, metabolik va funksional o'zgarishlarga to'g'ri baho berish va o'zaro bog'liq holda talqin etish;
- kasallikka birlamchi tashxis qo'yish, davolash tamoyillarini belgilash to'g'risida *tasavvurga ega bo'lishi*;
- patologik jarayonlar sabablarini va rivojlanish mexanizmlarini;
- normani patologiyadan farqlashi, yotug'lik mikroskopi darajasida hujayraning patologik o'zgarishini tahlil qila olishni;
- turli kasalliklarda ichki organlardagi morfofunktsional o'zgarishlarning mohiyatlarini;
- kasallikning etiologiyasi, patogenezi, morfogenezi, kasalliklar klassifikatsiyasi, morfologik asoslari, va ularni kliniko-anatomik tahlil qilishni;
- tipik patologik jarayonlar bilan kechuvchi kasalliklar patogenezining asosiy va umumiy bosqichlarini ajratishni *bilishi va ulardan foydalana olishi*;

II. Asosiy qism:

2.1. Moduldagi ma'ruza mushg'ulotlari mavzulari va mazmuni, tashkil bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar.

IV - semestr:

I-mavzu. Patologiya moduliga kirish. Nozologiya.

Umumiy etiologiya va patogenez.

Modellash – patofiziologiyaning asosiy va specific uslub: uning turlari, imkoniyatlari va etishmovchiliklari. Patofiziologiyaning asosiy rivojlanish bosqichlari. Umumiy nozologiya tushunchasi. Norma, sog'lik. Patologik reaksiya, patologik jarayon, patologik holat, tipik patologik jarayonlar, kasallik tushunchalari. Kasallik davrlari. Umumiy etiologiya. Patologiyaning rivojlanishida sabab va sharoitlarning ahamiyati, ichki va tashqi omillarning kasallikning yuzaga kelishida bir-biri bilan dialektik bog'liqligi. Kasallikni tasniflash prinsiplari. Patogenez – kasallikning rivojlanishidagi asosiy qism, uning rivojlanish qonuniyatlari, etiologik omilning o'ziga xosligi bilan tavsiflanishi va kasalliklar va patologik jarayonlar rivojlanishi qonuniyatlari. Kasallik patogenezida funktsional va strukturaliy o'zgarishlar birligi. Patogenezda sabab-oqibat munosabatlari, birlamchi va ikkilamchi shikastlanish.

2-mavzu. Organizmning umumiy reaktivligi va rezistentligi, ularning patologiyadagi roli.

Reaktivlik turlari, shakllari: normergiya, giperergiya, gipoergiya, dizergiya, anergiya. Organizm rezistentligi: passiv va aktiv, birlamchi va ikkilamchi, nospecific va specific. Immunologik reaktivlik haqida tushuncha, uni ta'minlovchi omillar va mexanizmlar. Immunobiologik nazorat tizimining strukturali, funksiyasi va ahamiyati haqida tushuncha.

Allergiya: turlari, tasnifi va allergik reaksiyalar patogenezining umumiy masalalari. Autoimmun kasalliklar, etiologiyasi, patogenezi klinik formallari. Imnun tanqislik holati: birlamchi va ikkilamchi immunodepressiv holatlar. Oritilgan immuntanqislik sindromi: etiologiyasi, yuqish yo'llari, patogenezi, klinik formallari, profilaktika va davolash prinsiplari. Ona va bola organizmi o'rtasidagi immunkonflikt holatlar, uning asosiy turlari va oqibatlari. Sanoat hamda maishiy kimyoviy allergenlarni ta'sir qilish mexanizmlari. Allergik kasalliklar kelib chiqishida kasbiy omil va atrof muhit omillarining tugan o'rini.

3-mavzu. Periferik (to'g'ri) qon aylanishi va mikrookulyasiya patofiziologiyasi.

Arterial va venoz giperemiyalar. Periferik (to'g'ri) qon aylanishi va mikrookulyasiya patofiziologiyasi. Ishemiya. Tromboz va emboliya. Tromboembolik kasalliklar.

4-mavzu. Yallig'lanish patofiziologiyasi.

Tushunchasi, tasnifi, etiologiyasi. Yallig'lanish patogenezining asosiy komponentlari. Alteratsiya. Ekssudatsiya. Mikrookulyator oqim tomlarini reaksiyasi. Yallig'lanish o'chog'ida qon reologik xususiyatlarining o'zgarishlari. Ekssudat turlari. Proliferatsiya. Yallig'lanish o'chog'ida reparativ jarayon rivojlanishini mexanizmlari. Yallig'lanishning yangi tug'ilish davriga xos xususiyatlari.

5-mavzu. Moddalar almashinuvi tipik o'zgarishlari.

Energiya almashinuvi o'zgarishlari. Kasalliklarning rivojlanishida modda almashinuvi buzilishining ahamiyati. Asosiy almashuv - integrativ laborator ko'rsatgich. Karbonsuvlar almashinuvi patofiziologiyasi. Oshqozon-ichak traktida karbonsuvlar so'rilishini buzilishlari; hujayrada karbonsuvlarni transporti va o'zlashtirilishini buzilishlari; giperglikemik holat, uning turlari. Bolalarda karbonsuvlar almashinuvi buzilishlarining o'ziga xos tomonlari.

6-mavzu. Oqsillar almashinuvi patologiyasini asosiy ko'rinishlari va oqibatlari.

Oqsillar almashinuvi buzilishlari. Manfiy va musbat azot balans. Qon plazmasining oqsillari tarkibining buzilishi. Bolalarda moddalar almashinuvi o'zgarishining o'ziga xos tomoni. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda giperurekemiya va uraturiya. Nerv-artritlik diatez, uning rivojlanish mexanizmlari.

7-mavzu. To'qima o'sishi patofiziologiyasi.

Patologik gipotrofiya, atrofiya va gipoplaziya, gipertrofiya va giperplaziya, patologik regeneratsiya. O'smalarning etiologiyasi: fizikaviy va kimyoviy kancerogen omillar, onkogen viruslar: ularning ta'sir mexanizmi O'smalar patogenezi. O'smalarning kelib chiqishi va rivojlanishida irsiy omillar, jins, yosh va surunkali kasalliklarning ahamiyati. Organizmning antiblastom rezistentligi. O'smalarga qarshi profilaktika va terapiyaning patofiziologik asoslari. Bolalar organizmida rivojlanadigan o'smalar xususiyatlari.

V - semestr:

8-mavzu. Eritrocitar tizimi patofiziologiyasi.

Anemiya turlari, etiologiyasi va patogenezi. Tasniflash mezonlari (gemopoez tipiga, rang ko'rsatkichi, suyak ko'migi regenerator qobiliyatiga, eritrocitlarning hajmi va shakli). Qon tizimi xastaliklarining bola organizmida rivojlanish xususiyatlari.

9-mavzu. Leykocitar tizimi patofiziologiyasi.

Leykocitlarning turlari, morfologiyasi. Leykocitoz va leykopeniya. Leykoz haqida tushuncha. Leykocitlarning etiologiyasi va patogenezi. Tasniflash mezonlari. Leykemoid reaksiyalar, turlari, etiologiyasi va patogenezi. Leykozlar atipizmi. Leykoz xastatligining bola organizmida rivojlanish xususiyatlari.

10-mavzu. Yurak va qon tomir etishmovchiligi. Yurak qon tomir tizimi faoliyati buzilishining tipik ko'rinishlari. Kompensatsiya mexanizmlari.

Qon aylanish tizimi xastaliklarining umumiy etiologiyasi va patogenezi. Qon aylanishi etishmovchiligi haqida tushuncha, turlari, asosiy gemodinamik ko'rsatkichlari va ko'rinishlari, kompensator mexanizmlar. Yurak gipertrofiyaning xususiyatlari, dekompensatsiyaning mexanizmlari. Yurak etishmovchiligi, uning turlari. Yurak etishmovchiligi miokardial shakli, etiologiyasi va patogenezi. Aritmiyalar turlari, sabablari, mexanizmlari, EKGda o'zgarishlar.

11-mavzu. Qon tomir etishmovchiligi patofiziologiyasi.

Gipo- gipertenziyalar, bolalardagi xususiyatlari.

Arterial gipertenziya. Birlamchi arterial gipertenziya (gipertonika kasalligi), uning etiologiyasi va patogenezi, shakllari va bosqichlari. Ikkilamchi arterial gipertenziyalar, ularning sabablari, rivojlanish mexanizmlari. Arterial gipertenziya, uning turlari, sabablari, rivojlanish mexanizmlari. Bolalarda qon aylanishining buzilishlarining o'ziga xosligi, funktsional aritmiyalar, ularning etiologiyasi.

12-mavzu. Tashqi nafas tizimi patofiziologiyasi.

Nafas etishmovchiligi etiologiyasi, kechishi, kompensatsiya darajasi, patogenezi ko'ra turlari. Alveolyar ventilyatsiya, ventilyatsion-perfuzion

munosabatlari, aerogenetik to'siq orqali gazlar diffuziyasining buzilishlari. Homiladagi o'tkir asfiksianing patogenezi. Gipoksiya va giperoksiyaga nisbatan organizmning yoshiga qarab sezgirligi. Homila va yangi tug'ilgan bolada o'tkir va surunkali gipoksiya. Surfaktant tizimining ahamiyati. Bolalarda va kattalarda uchraydigan apnoe sindromi. Homilada va yangi tug'ilgan chaqaloqlarda o'pkadagi qon aylanishning o'ziga xos xususiyatlari. Tashqi nafas tizimi kasalliklarining oldini olishda havoning tozaligini saqlashning ahamiyati. Chekishga qarshi kurashning dolzarbligi.

13-mavzu. Hazm qilish tizimi patofiziologiyasi.

Hazm qilish tizimidagi patologik o'zgarishlarning umumiy etiologiyasi va patogenezi. Patologik sharoitlarda hazm tizimi a'zolarining funktsional aloqalari. Oshqozonning rezervuar, sekretor va motor funktsiyalari buzilishlari. Ingichka va yo'g'on ichak funktsiyalarini buzilishlari. Ovganing a'zolar bo'shlig'ida va devorida hazm qilinishining buzilishi. Yosh bolalarda ishtahaning buzilishi va ich ketishining o'ziga xos xususiyatlari. Bolalarda ichak devori hazm qilishining buzilishi. Ona sutining bolaning normal o'sishidagi ahamiyati.

14-mavzu. Jigar kasalliklarining umumiy etiologiyasi.

Jigar etishmovchiligi patogenetik variantlari. Jigar kasalliklarida uchraydigan simptomlar va sindromlarning etiologiyasi va patogenezi. Gepatocitlar etishmovchiligi sindromi, sabablari, ko'rinishlari, diagnostikasi. Jigar komasi etiologiyasi va patogenezi. Sarqilq, tushunchasi, turlari, sabablari, ko'rinishlari. Yangi tug'ilgan bolalarda sarqilqning etiologiyasi va patogenezi, bolalarda uchraydigan enzimopatik sarqilq. Yangi tug'ilganlarda uchraydigan gemolitik sarqilq. Bolalarda uchraydigan bilirubinli ensefalopatiya. Jigarning distrofik va onkologik kasalliklari patogenezida sanoat, o'simlik (gepatotrop) zaharlarining tutilgan o'mi.

15-mavzu. Buyrak patofiziologiyasi.

Siydikning hosil bo'lishidagi asosiy jarayonlarning buzilishi: filtratsiya, reabsorbsiya, sekreciya. Koptokcha apparati va kanalchalar funktsiyalarining buzilishi etiologiyasi va patogenezi. Renal simptomlar. Sutkali diurezning o'zgarishlari. Protenuuriya, gematuriya, leykocituria, ularning turlari sabablari, diagnostikada ahamiyati. Buyrak kasalliklarida ekstrarenal simptomlar va sindromlar - azotemiya, anemiya, arterial gipertenziya, shishlar, ularning patogenezi, ahamiyati. O'tkir va surunkali buyrak etishmovchiligi, shakllari, etiologiyasi, patogenezi, davrlari.

16-mavzu. Endokrin tizim patofiziologiyasi.

Gipotalama-gipofizar, buyrak ushi bezi tizimi.

Endokrinopatiyalarning umumiy etiologiyasi va patogenezi. Boshqarilishning markaziy mexanizmlarining buzilishlari. Gormonal etishmovchilikning o'ziga xos tomonlari. Endokrin sistemasi kasalliklari va ayrim sindromlari. Etiologiyasi va patogenezi. Gigantizm, akromegaliya, gipofizar nanizm, Icenko - Kushing

kasalligi va sindromi, Kohn sindromi, adeno-genital sindromlar. Buyrak usti bezlarining o'tkir va surunkali etishmovchiligi.

17-mavzu. Endokrin tizim patofiziologiyasi. Qalqonsimon bez, jinsiy bezlar gipo va giper funkciyalari. Bolalardagi xususiyatlari.

Qalqonsimon bez faoliyati buzilishlardagi autoallergik mexanizmlar rivojlanish ahamiyatini tushuntirish va keng ko'lamda tahlil qilish. Patologiyada qalqonsimon bez giperfunkciyasi (endemik buxoq) va gipofunkciyasi (kretinizmgacha) kuzatiladi. Qalqonsimon bez giperfunkciyasi (Bazedov kasalligi), uning faoliyatining markaziy mexanizmlari. Qalqonsimon bez gipofunkciyasida parenximasini hajmining kamayishi. Ayrisimon bez patologiyasi ko'pincha irsiy hosil bo'lish defekti va bu bezning rivojlanishi. Jinsiy bezlar faoliyatining buzilishi, ayollar va erkaklarda boshqaruvning markaziy mexanizmlari va faoliyatlariga yoki bu bezlarning anatomo-funksional xususiyatlari.

18-mavzu. Nerv tizimining patofiziologiyasi. Bolalardagi xususiyatlari.

Nerv buzilishlarining umumiy etiologiya va patogenezini tushuntirish. Kuchli qo'zg'alishning patologik hosil qiluvchilari (generator) tushunchasi bilan bog'liqligi haqida alohida to'xtalib o'tish. Nerv sistemasidagi o'ziga xos patologik jarayonlar; neyron patologiyalari; kuchli qo'zg'alishning patologik hosil qiluvchilari (generator);

3.2. Moduldaagi amaliy (laboratoriya) mashg'ulotlar mavzulari, tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:

3.2.1. Amaliy mashg'ulotlarning mavzular ro'yxati:

IV - semestr:

1-mavzu. Patologiya fani. Umumiy tushunchalar. Nozologiya. Umumiy etiologiya va patogenez.

2-mavzu. Ekologik patologiya. Kasallik rivojlanishida ichki va tashqi sharoitlarning ahamiyati.

3-mavzu. Hujayra shikastlanishi patofiziologiyasi. Hujayra shikastlanishida himoya moslashuv reakciyalari. Sel'ening umumiy adaptacion sindromi.

4-mavzu. Irsiyat va homila ichi patologiyasi patofiziologiyasi (ona-yuldosshomila tizimi).

5-mavzu. Reaktivlik. Patologiyada organizmining immunologik reaktivligi va bolalardagi ahamiyati

6-mavzu. Anafilaetik tipli (reagin tipli) va citotoksik tipli allergik reakciyalar.

7-mavzu. Immun tizim buzilishlari. Immunkompleksi allergik reakciyalar. Sekin kechar allergik reakciyalar patogenezini

8-mavzu. Gemodinamik buzilishlar: Arterial giperemiya, venoz giperemiya, ishemiya, staz. Tromboz, emboliyalar

9-mavzu. Yallig'lanish patofiziologiyasi va bolalarga xos xususiyatlari. Kasallik rivojlanishida alteratsiyaning ahamiyati.

10-mavzu. Ekssudatsiya, leykotsitlar emigratsiyasi, va proliferatsiya patofiziologiyasi va bolalarga xos xususiyatlari.

11-mavzu. Karbonsuv almashinuv patofiziologiyasi. Gipo va giperlikemiya (sabablari, turlari, patogenez). Qandli diabet etiologiyasi va patogenez.

12-mavzu. Oziqlanish patologiyasi. Oqsil almashinuvi buzilishi. Bolalarda oqsil-kolorit etishmovchilik. Ochlik. Ochlikning turlari. Bolalarda gipofosforiya.

13-mavzu. Gemodinamik buzilishlar: Suv – tuz almashinuvining buzilishi. Suvsizlanish va shishlar va ularning turlari, rivojlanish mexanizmlari va bolalarga xos xususiyatlari.

14-mavzu. Istima patofiziologiyasi. Bolalarga xos xususiyatlari.

15-mavzu. To'qima o'sishi patofiziologiyasi. O'smalar. Bolalarga xos xususiyatlari. Yaxshi sifatli epitelial shikastlanishlar.

V - semestr

17-mavzu. Qon patofiziologiyasi. Qonning reologik xususiyatlarini o'zgarishi. Eritrotsitlar genezi va patologik shakldagi eritrotsitlar.

18-mavzu. Qon ketishlar patofiziologiyasi. Qon ketishlarda kompensator mexanizmlar. Postgemorragik anemiyalar.

19-mavzu. Aritmiyalar. Yurak avtomatizm va o'tkazuvchanlik funkciyalarini buzilishi, bolalardagi xususiyatlari.

20-mavzu. Aritmiyalar. Yurak qo'zg'aluvchanlik funkciyasini buzilishi. Ekstrasistoliyalar va ularning turlari. Paroksizmal va xilpillovchi aritmiyalar, bolalardagi xususiyatlari.

21-mavzu. Yurak etishmovchiligi patofiziologiyasi. Etiologiyasi, patogenezini, turlari va kompensator mexanizmlar.

22-mavzu. Tonir etishmovchiligi patofiziologiyasi. Gipotoniya holati va ularning turlari, bolalardagi xususiyatlari.

23-mavzu. Tonir etishmovchiligi patofiziologiyasi. Gipertoniya holati va ularning turlari, bolalardagi xususiyatlari.

24-mavzu. Nafas tizimi patofiziologiyasi. Tashqi nafas buzilishi. Xansirash va davriy nafas, bolalardagi xususiyatlari. Gipoksiya va uning turlari.

25-mavzu. Ovgat hazm qilish patofiziologiyasi. Bolalardagi xususiyatlari.

26-mavzu. Jigar va o't yo'llari patofiziologiyasi. Gepatitlar va citrozlar, saritlik va uning turlari, bolalardagi xususiyatlari.

27-mavzu. Siydik hosil bulishi va siydik ajratish funkciyalarini buzilishi, bolalardagi xususiyatlari.

28-mavzu. Buyrak kasalliklari patofiziologiyasi: O'BE (o'tkir buyrak etishmovchiligi), SBE (surunkali buyrak etishmovchiligi), bolalardagi xususiyatlari.

29-mavzu. Endokrin tizimi patofiziologiyasi. Gipotalamo-gipofizar, buyrak usti bez funkciyasi buzilishi.

30-mavzu. Endokrin tizimi patofiziologiyasi. Qalqonsimon, qalqon oldi, ayrisimon va jinsiy bezlar gipo va giperfunkciyasi.

31-mavzu. Oliy nerv faoliyati buzilishi. Nevrozlar.

Patologik fiziologiya modulidan laborator mashg'ulotlar:

1-mavzu. Gipoksiya ta'sirida MNS faoliyatida bo'ladigan o'zgarishlarni kuzatish.

2-mavzu. Venoz gipertermiyani baqa tilida, til venasini bog'lash yuli bilan yuzaga keltirish.

3-mavzu. Arterial gipertermiyani baqa tilida, til arteriyasini bog'lash yuli bilan yuzaga keltirish.

3.2.3. Modulni o'qitish davomida egallanadigan amaliy ko'nikmalar va kompetencyalar:

Modul davomida talabalar kasallikni rivojlanish mexanizmlari va oqibatlari bo'yicha patogenetik zanjir tuza olish, tajriba hayvonlarida o'tqazilgan eksperimentlarda olingan ma'lumotlarini tahlil qila olish, va uni amaliy tibbiyotga bog'lagan holda foydalana olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

Modul davomida egallanadigan amaliy ko'nikmalar ro'yxati:

1. Patofiziologik terminologiyani to'liq o'zlashtirish.
2. Tajriba o'tqazish bosqichlarini bilish.
3. Tajribada olingan ma'lumotlarni taxlil qila olish.
4. Tajriba ma'lumotlarini amaliy tibbiyotdagi ma'lumotlar bilan solishtirma taxlil qila olish.
5. Ekssudat turlarini farqlash va taxlil qilish.
6. Allergik reaksiyalarni turlarini farqlash.
7. Qonning umumiy taxlilini bilish.

4. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar, tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar.

4.1. Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etilgan mavzular:

IV-semestr:

1. Odam organizmi kasallanishida social omillar ahamiyati.
2. Ona qonida rivojlanish patologiyasi: xatari davrlar va ularning ahamiyati.
3. Hujayra shikastlanishida hujayralararo munosabatlarning buzilishlari.
4. Infekcion va surunkali yallig'lanish.
5. Isitmaning ekzogen issiqlanish va boshqa gipertermiyalardan farqi.
6. Tug'ma va o'tirilgan immunitet tanqis holatlari: sabablari, patogenezi, asoratlari.
7. Autoimmun kasalliklar patogenezi va davolash asoslari.
8. Organizmdagi keksayish davriga xos o'zgarishlar.
9. Organizmda energiya almashinuvi buzilishlari.
10. Vitaminlar almashinuvi buzilishlari uchun xos bo'lgan metabolik o'zgarishlar.
11. To'liq, to'liq bo'lmagan va qisman ochlik.
12. O'smalar, turlari, o'ziga xos tomonlari va xususiyatlari.
13. Organizmning antiblaston rezistentligi. Onkoviiruslar, ularning tarqalish yo'llari, o'sma hosil qiluvchi ta'siri. Kancerogenez, unda hujayra onkogenlarining ahamiyati.

V-semestr:

1. Gemorragik diatezlarning ko'rinishlari.

2. Gipovolemialarda qon aylanishining o'zgarishlari.

3. Essencial gipertoniya patogenezining zamonaviy aspektlari.

4. Havo ifloslanishining o'pka patologiyasidagi ahamiyati.

5. O'pkaning metabolik funktsiyalari va ularning buzilishlari.

6. Oshqozon yarasi kasalligi: etiologiyasi va patogenezidagi zamonaviy aspektlar.

7. Ovqatlanishning buzilishi – jigar patologiyasining sababi.

8. Stress – ijodiy va salbiy qirralari.

9. Gemostaz mexanizmlari va uning patologiyasi.

4.2. Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning shakllari:

Talabalarga tavsiya etilayotgan mustaqil ishlar modul tizimida turli xil: referat, prezentatsiya, organayzerlar, krossvordlar va vaziyatli masala shaklida amalga oshiriladi.

4.3. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlarni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar

Patologik fiziologiya moduli bo'yicha mustaqil ish auditoriya va auditoriyadan tashqari o'tkaziladi.

Talaba mustaqil ishini tashkil etishda quyidagi shakllardan foydalaniladi:

- ayrim nazariy mavzularni o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish;
- berilgan mavzu bo'yicha axborot (referat) tayyorlash;
- vaziyatli va klinik muammolarga yo'naltirilgan vaziyatli masalalar echish;
- modellar yasash, krossvordlar tuzish, organayzerlar tuzish va h.k.

V. Ta'lim natijalari: Kasbiy kompetencyalar.

5.1. Modul davomida egallanadigan kompetencyalar (nomi, kodi) ro'yxati:

1. UK1 1. Abstrakt fikr yuritish, hodisalarni tahlil va sintez qilish qobiliyatiga ega bo'lish;
- 1 UK - Umumiy kompetencya
- 2 UKK - Umumiy kasbiy kompetencya
2. UK 2. Organizmda kechadigan patologik jarayonlarni, a'zo, to'qima va xujayralarning struktur o'zgarishlari to'g'risidagi bilimlarning asoslaridan foydalanish qobiliyati;
3. UK 3. Odam a'zolari va to'qimalarida kechadigan patologik o'zgarishlarni yosh davrlariga xos tuzilishga doir o'zgarishlarini to'g'ri tahlil qilish;
4. UK 4. O'z-o'zini rivojlantirishga, anglashga, o'qishga, ijodiy salohiyatdan foydalanishga tayyorlik;
5. UK 5. Odam organizmida a'zolarining patologik mutanosibligi xususida fikr yuritish;
6. UKK2 1. Kasbiy faoliyatning standart vazifalarini axborot, bibliografik manbalar, biotibbiyot terminologiyasi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va

axborot xavfsizligining asosiy talablarini hisobga olgan holda hal qilishga tayyorlik;

7. UKK 2. Professional faoliyatdagi muammolarni hal qilish uchun og'zaki va yozma ravishda rus va xorijiy tillarda mulotoq qilishga tayyorlik;

5.2. Ta'lim natijalari.

Modulni yakunlaganda talaba biladi:

Modul davomida amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:

Talabalarining o'quv amaliyoti patologik fiziologiya o'quv xonalarda o'tkaziladi. Amaliy ko'nikmalarga o'rgatish jarayoni batafsil rejalashtiriladi va 3 bosqichni o'z ichiga oladi:

- kirish qismi – mashg'ulotning maqsadi va vazifalari aniqlanadi, o'rganilayotgan ko'nikmadan foydalanishning motivacion asosi, uning nazariy jihatlarini muhokama qilinadi. Agar texnik vositalarni qo'llash talab etilsa (EKG asbobi, tonometr, spirometr va sh.o'c.), unda ularning ta'sir mexanizmi, qo'llash texnikasi tanshirladi.

- ko'nikmani namoyish qilib berish va ko'p marta mashq qilish – bunda ko'nikmani bosqichlarga to'g'ri taqsimlashga alohida e'tibor qaratiladi. Teskari aloqani olgunga qadar, ya'ni o'rganayotgan shaxs mustaqil, biroq pedagog nazorati ostida bajara olganda, ko'nikmani bajarishning barcha bosqichlarini umumlashtirish, o'zaro bir-birida ko'p marta mashq qilish va amaliy ko'nikmaga ega bo'lish.

- xulosa – talaba ushbu ko'nikmaning pedagog nazoratida ahamiyatini muhokama qilish va uni turli vaziyatlarda qo'llash. O'qitish jarayonida yuzaga kelgan muammolarni aniqlash va hal qilish.

Talabalarga bajarilayotgan amallar algoritmini mavjud bo'lishi lozim (kafedraning ustubiy qo'llanmasida kasbiy yo'riqnomalar batafsil yoritilgan, o'quv xonasi devoriga sxema ko'rinishida osib qo'yilgan bo'lishi lozim). O'qituvchi nazorat qiladi va kerak bo'lganda talabalar ishidagi xatoliklarni to'g'rilaydi. Talaba, uning xatosi nimada ekanligini, o'qituvchiga va boshqa talabalarga tushuntirib beradi va so'ngira muolajani takrorlaydi. Interfaollik shunda namoyon bo'ladi, bunda boshqa talabalar ekspert sifatida chiqishga va o'qitilayotgan talabaning amaliy ko'nikmani to'g'ri o'zlashtirganligini nazoratga tayyor bo'lishlari lozim.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jhozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalarini qo'llash maqsadga muvofiqdir. Amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilinadi:

- amaliy mashg'ulotlarni maqsadini aniq belgilab olish;
- o'qituvchining innovacion pedagogik faoliyati bo'yicha bilimlarni chuqurlashtirish imkoniyatlariga talabalarda qiziqish uyg'otish;

Modulni yakunlaganda talaba bajara oladi:

Mashg'ulot so'ngida o'qituvchi har bir talabaning amaliy ko'nikmani o'zlashtirganlik darajasini baholaydi. Talaba amaliy ko'nikmani o'zlashtira olmagan vaziyatlarda, mashg'ulotdan tashqari vaqtda mustaqil o'zlashtirish tavsiya etiladi.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari.

- 1- ma'ruzalar;
- 2- interfaol keys-stadlar
- 3- amaliy mashg'ulotlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- 4- guruhlarda ishlash;
- 5- taqdimotlarni qilish;

VII. Kreditlarni olish uchun talabalar:

Modul bo'yicha talabalar bilimni nazorat qilish turlari va nazorat me'zonlari:

Patologik fiziologiya moduli bo'yicha nazorat turlari va nazorat me'zonlari haqidagi ma'lumot modul bo'yicha birinchi mashg'ulotda talabalarga e'ton qilinadi.

Talabalarining modul bo'yicha o'zlashtirish darajasining Davlat ta'lim standartlariga muvofiqligini ta'minlash uchun quyidagi nazorat turlari o'tkaziladi:

- joriy nazorat (JN);
- yakuniy nazorat (YaN).

№	Baholash turi	Kredit soni
1	Joriy nazorat	3,0
2	O'raliq nazorat	3,0
	JAMI	6,0

JORIY NAZORAT (JN)

Joriy nazoratda talabaning modul mavzulari bo'yicha bilim, amaliy ko'nikma va kompetensiyalarni egallash darajasini aniqlash va baholab borish ko'zda tutiladi. Patologik fiziologiya moduli bo'yicha JN og'zaki, o'rgatuvchi-nazorat testlari, tarqatma materiallari bilan ishlash, vaziyatli masalalar, uyga berilgan vazifalarni tekshirish va boshqa shakllarda o'tkazilishi mumkin. Baholashda talabaning bilim darajasini, laboratoriya mashg'ulot materiallarini o'zlashtirishi, nazariy material muhokamasida va ta'limning interaktiv usullarida ishtirokining faollik darajasi, shuningdek, amaliy bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish darajasi, kompetensiyalarni egallash (y'ani nazariy, analitik va amaliy yondoshivlar) hisobga olinadi. Har bir mashg'ulotda barcha talabalar baholanishi shart. Maksimal ball 100, o'tish bali 55 ball. Joriy nazorat uchun ajratilgan kredit quyidagicha taqsimlanadi:

Patologik fiziologiyaga - 6 kredit;

Talaba har bir bo'limdan belgilangan kreditlarni to'plagandan keyingina yakuniy nazoratga kiritiladi. Joriy nazoratda saralash (o'tish) balidan kam ball to'plagan va uzrli sabablarga

ko'ra nazoratlarda qatnasha olmagan talabaga qayta topshirish uchun, navbatdagi shu nazorat turigacha, so'nggi joriy nazorat uchun yakuniy nazoratgacha bo'lgan muddat beriladi. Kasalligi sababli darslarga qatnashmagan hamda belgilangan muddatlarda joriy va yakuniy nazoratlarni topshira olmagan talabalarga fakultet dekani farmoyishi asosida o'qishni boshlaganidan so'ng ikki hafta muddatda topshirishga ruxsat beriladi. Semestr yakunida modul bo'yicha joriy nazoratda saralash balidan kam ball to'plagan talaba akademik qarzidor hisoblanadi. Akademik qarzidor talabalarga semestr tugaganidan keyin qayta o'zlashtirish uchun bir oy muddat beriladi. Shu muddat davomida modulni o'zlashtira olmagan talaba fakultet dekani tavsiyasiga ko'ra belgilangan tartibda rektorning buyrug'i bilan talabalar safidan chetlashtiriladi.

Joriy nazorat – har bir darsda 100 balli tizimda baholanib boriladi.

Oraliq nazorat – har bir semestrda bir marotaba o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat – fan to'liq o'tilib bo'lganidan keyin talabaning nazariy va amaliy ko'nikmalarini o'zlashtirish darajasini aniqlash maqsadida o'tkaziladi.

5.2. Modul bo'yicha ta'lim oluvchida amaliy ko'nikmalarni egallashni nazorat qilish va bilimini baholash mezonlari:

Ball	ECTS baho	ECTS ning tarifi	Baho	Tarifi
86-100	A	"a'lo" – a'lo natija, minimal hatoliklar bilan modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi; terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi; muammoli savollarni aniqlashi, o'z qarashlarini ilmiy-amaliy tilda asoslab bera olishi; modulning tayanch tushunchalarini bilishi va uni qisqa vaqt ichida ilmiy va amaliy masalalarni echishda samarali qo'llay olishi; nostandart vaziyatlarda muammolarni mustaqil va ijodiy hal qila olish qobiliyatini ko'rsata	5	Alo

81-85	B	"juda yaxshi" – o'rtadan yuqori natija, ayrim hatoliklar bilan modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi; terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi; o'z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf eta olishi; modulning tayanch tushunchalarini bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo'yish hamda hal qilishda undan unumli foydalanishi; standart vaziyatlarda muammolarni o'quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi;	4	yaxshi
-------	---	--	---	--------

			amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda to'liq bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetentsiyalarni to'liq egallashi; amaliy mashg'ulotlarda normativ-huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham ratsional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini etarli darajada rasmiylashtira olmaganligi; modul dasturida tavsiya qilingan asosiy adabiyotlarni o'zlashtirishi; o'rganilayotgan modul bo'yicha nazariyalar, konseptsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini ang'lay olishi va ularga tanqidiy baho berishi; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda juda yaxshi madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;		
71-80	C	"yaxshi" – o'rtacha natija, sezilarli hatoliklar bilan	modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi, ammo bir oz kamchiliklar bilan; terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi; o'z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf eta olishi; modulning tayanch tushunchalarini bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo'yish hamda hal qilishda undan unumli		

			foydalanishi; standart vaziyatlarda muammolarni o'quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi; amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetentsiyalarni egallashi, ammo bir oz kamchiliklar bilan; amaliy mashg'ulotlarda normativ-huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham ratsional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini etarli darajada rasmiylashtira olmaganligi; modul dasturida tavsiya qilingan asosiy adabiyotlarni o'zlashtirishi; o'rganilayotgan modul bo'yicha nazariyalar, konseptsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini ang'lay olishi va ularga tanqidiy baho berishi; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda yaxshi darajaga ega bo'lishi lozim;		
60-70	D	"qoniqarli" – sust natija, qo'pol kamchiliklar bilan	davlat talim standartlari (talablari) doirasida etarli bilim hajmiga ega bo'lishi; terminologiyani ishlatishi, savollarga javoblarni to'g'ri bayon qilishi, lekin bunda ayrim xatolarga yo'l qo'yishi; javob berishga yoki ayrim maxsus ko'nikmalarni namoyish qilishda qiyinalganda, modul bo'yicha asosiy tushunchaga ega ekanligini namoyish etishi; amaliy ko'nikmalarni (sifati va belgilangan soni jihatdan) mustaqil	3	Qoniqarli

			ammo hatoliklar bilan to'liq bajara olishi; kompetentsiyalarni mustaqil, ammo hatoliklar bilan egallashi; modulning umumiy tushunchalari bo'yicha qisman bilimga ega bo'lishi va uni standart (namunaviy) vaziyatlarni hal etishda qo'llay olishi; pedagog xodim yordami bilan standart vaziyatlarni hal eta olishi; o'qiyotgan modul bo'yicha asosiy nazariyalar, kontseptsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglashi, ularga baho bera olishi; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda pedagog xodim rahbarligida qatnashishi, vazifalarni bajarishda etarli madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;		
55-59	E	"o'rta" – minimal natijaga teng	davlat talim standartlari (talablari) doirasida qoniqarli bilim hajmiga ega bo'lishi; terminologiyani ishlatishi, savollarga javoblarni to'g'ri bayon qilishi, lekin bunda ayrim qo'pol xatolarga yo'l qo'yishi; javob berishga yoki ayrim maxsus ko'nikmalarni namoyish qilishda qiyinalganda va hatolarga yo'l qo'yganda, modul bo'yicha asosiy tushunchaga ega ekanligini namoyish etishi; amaliy ko'nikmalarni (sifati va belgilangan soni jihatdan) mustaqil emas va hatoliklar bilan to'liq bajara olishi; kompetentsiyalarni mustaqil emas va hatoliklar bilan egallashi; modulning umumiy tushunchalari bo'yicha qisman bilimga ega bo'lishi va uni standart (namunaviy) vaziyatlarni hal etishda qo'llay olishi;		

			pedagog xodim yordami bilan standart vaziyatlarni hal eta olishi; o'qiyotgan modul bo'yicha asosiy nazariyalar, kontseptsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglashi, ularga baho bera olishi; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda pedagog xodim rahbarligida qatnashishi, vazifalarni bajarishda etarli madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;		
31-54	FX	"qoniqarsiz" – minimal darajadagi bilimlarni olish uchun qo'shimcha mustaqil o'zlashtirishi zarur	davlat talim standartlari (talablari) doirasida faqat ayrim fragmentar bilimlarga ega bo'lsa; ilmiy terminlarni ishlata olmasa yoki javob berishda jiddiy mantiqiy xatolarga yo'l qo'ysa; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda passiv qatnashib, vazifalar bajarish madaniyatining past darajasiga ega bo'lsa; amaliy ko'nikmalarga va kompeten-tsiyalarga ega bo'lmasa, o'z xatolarini hatto pedagog xodim tavsiyalari yordamida ham to'g'ri olmay olmasa.	2	Qoniqarsiz
0-30	F	"mutloq qoniqarsiz" – to'liq qayta o'zlashtirishi lozim	davlat talim standartlari (talablari) doirasida faqat ayrim fragmentar bilimlarga ega bo'lsa; terminlarni ishlata olmasa yoki javob berishda jiddiy va qo'pol mantiqiy xatolarga yo'l qo'ysa yoki umuman javob bermasa; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda passiv qatnashib, vazifalar bajarish madaniyatining past darajasiga ega bo'lsa yoki umuman bajarmasa; amaliy ko'nikmalarga va kompetentsiyalarga ega bo'lmasa, o'z xatolarini hatto pedagog xodim tavsiyalari yordamida ham to'g'ri olmay olmasa.		

Yakuniy nazorat (YaN)

Yakuniy nazoratga 0kredit ajratiladi. YaN modul yakunida, ya'ni 5 semestr yakunida testi shaklida o'tkaziladi. Bunda talabalarning kompetensiyalarini, amaliy ko'nikmalarni egallash darajasini va nazariy bilimlari tekshiriladi. Ndan to'liq kredit olmagan talaba YaNga kiritilmaydi. Maksimal ball 100, o'tish bali 56 ball.

YaNda saralash balini (55) yig'olmagan talaba YaNdan o'tmagan va modulni o'zlashtirmagan deb hisoblanadi (Nda to'liq kreditni yig'gan bo'lsa ham).

Ta'lim muassasasi rektorining buyrug'i bilan ichki nazorat va monitoring bo'limi rahbarligida tuzilgan komissiya ishtirokida yakuniy nazoratni o'tkazish jarayoni davriy ravishda o'rganib boriladi va uni o'tkazish tartiblari buzilgan hollarda, yakuniy nazorat natijalari bekor qilinadi va yakuniy nazorat qayta o'tkaziladi.

Kasalligi sababli yakuniy nazoratni topshira olmagan talabalarga fakultet dekani farmoyishi asosida, o'qishni boshlaganidan so'ng ikki hafta muddatda topshirishga ruxsat beriladi.

Semestr yakunida yakuniy nazoratda saralash balidan kam ball to'plagan talaba akademik qarzdor talabalarga hisoblanadi.

Akademik qarzdor talabalarga semestr tugaganidan keyin qayta o'zlashtirish uchun bir oy muddat beriladi. Shu muddat davomida modulni o'zlashtira olmagan talaba fakultet dekani tavsiyasiga ko'ra belgilangan tartibda rektorning buyrug'i bilan talabalar safidan chetlashtiriladi.

Talaba nazorat natijalaridan norozi bo'lsa, modul bo'yicha nazorat turi natijalari e'lon qilingan vaqtdan boshlab bir kun mobaynida fakultet dekaniga ariza bilan murojaat etishi mumkin. Bunday holda fakultet dekanining taqdimnomasiga ko'ra rektor buyrug'i bilan 3 (uch) a'zodan kam bo'lmagan tarkibda apellyatsiya komissiyasi tashkil etiladi.

Apellyatsiya komissiyasi talabalarning arizalarini ko'rib chiqib, shu kunning o'zida xulosasini bildiradi. Baholashning o'rnatilgan talablar asosida belgilangan muddatlarda o'tkazilishi hamda rasmiylashtirilishi fakultet dekani, kafedra mudiri, o'quv bo'limi hamda ichki nazorat va monitoring bo'limi tomonidan nazorat qilinadi.

VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalarari:

5.1. Asosiy adabiyotlar:

1. Livitskiy P.F. Patofiziologiya. Uchebnik. - Moskva. "GEOTAR-Media", 2015 y.
2. Abdullayev N.H., Karimov H.Yo., Irsqulov B.O. Patologik fiziologiya. - Darslik Toshkent. "Yangi asr avlodi" 2008 y.
3. M.M. Xaqberdiyev, M.B. Yechanov. Patologicheskaya fiziologiya. Darslik. - Nukus. "Bilim". 1997 y.

5.2. Qo'shimcha adabiyotlar:

1. I.A. Alimova, N.N. Nigmatov, S.A. Begmanov. Patologik fiziologiya fanidan

- Amaliy mashg'ulot o'tkazish uchun o'quv-uslubiy qo'llanma. -Toshkent. M.CH.J. "MAS'ULIYATLI MATBAA". 2009 y.
2. P.F. Litvisko. Patofiziologiya (kurs lekciy) podred. Moskva, "Medicina". 2005 g.
 3. A.V. Ahaman. Patologicheskaya fiziologiya v voprosax i ovetax. Ucheb. posobie. Kiev. Vichaya shkola. 2000 g.
 4. R.Q. Azimov. Patofiziologiya (ma'ruzalar matni). -Toshkent, 2010 y.
 5. N.N. Zayko. Patologicheskaya fiziologiya (podred.) Darslik. - Kiev. 1995 y.

Internet saytlari.

1. www.minzdrav.uz, www.tma.uz.
2. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/>
3. <http://biome.ac.uk/biome.html>
4. <http://www.biomedcentral.com/>
5. <http://www.sciencedirect.com/>
6. <http://www.ohsu.edu/clinweb/>
7. <http://www.med.uuic.edu/pathatlas/>
8. <http://www.hon.ch/MedHunt/>
9. <http://www.jcpi.org.uk/>

PATOLOGIK FIZIOLOGIYA MODULIDAN SYLLABUS

To'liq nomi	Patologik fiziologiya	
Kodi:	Kredit hajmi: 6	Modul o'tilish davri:
	Shundan:	4 - semestr
	4 - semestr – 2 kredit,	5 - semestr
	5 semestr – 4 kredit,	
	YAB – 0 kredit.	
Ta'lim yo'nalishi	60910300 - «Pediatrya ishi»	2, 3- bosqich bakalavrlari
Modulning davomiyligi	17 hafta	
O'quv soatlari hajmi:	Jami soat:	180
	Shuningdek:	
	maruza	8+10
	amaliy mashg'ulot	22+50
	mustaqil ta'lim	30+60
O'quv modulining statusi	Klinik oldi modullar bloki	
OTM nomi, manzili		
Kafedra nomi	Patologiya	
Mazkur kursning	Lektorlar F.I.Sh. Mamutov Sh.I.	E-mail:

o'qituvchilari haqida ma'lumot	F.I.Sh. Ajiniyazova G.K.	E-mail:
Mashg'ulot vaqti va joyi	Turinbelova R.I. 419, 417 xona	
Modulning mazmuni	Patologik fiziologiya moduli davomida odam organizmi funksional tizim mavqei asosida sog'liqni taminlash va sog'lom organizmning ishlash mexanizmlarini bilish. Sog'liqni diagnostikasini, ish qobiliyatini, individual funksional aktivligini prognoz qilish, ilmiy metodologik asoslarini shakllantirish, ko'nikmalarini egallash, bo'lajak umumiy amaliyot shifokori mutaxassisini davolash ishi (kasbiy talim) yo'nalishi bo'yicha tayyorlash	
Prekvizitlar	Biologiya, gistologiya, normal anatomiya, normal fiziologiya fanlari nazariy qismi hisoblanadi.	
Postrekvizitlar	Patologik fiziologiya moduli barcha klinik oldi va klinik modullari uchun nazariy zamin bo'lib xizmat qiladi.	
Modulning maqsadi	Patologik fiziologiya moduli o'qitishning asosiy maqsadi- talabalarga inson organizmida kasalliklarning etiologiya va patogeneziga oid bilimlarning nazariy, amaliy asoslarini, qonuniyatlarini va kasalliklarga zamonaviy tashis quyish, davolash, kasallikning oldini olish usullarini urgatish, hamda ularda klinik fikrlash kumikasini shakllantirishdan iborat.	
Modulning vazifalari	<ul style="list-style-type: none"> - patologik fiziologiya fani tarhi va vazifasi, metodlari haqida tushuncha berish; - inson organizmida kasalliklarning yuzaga kelishi, rivojlanishi, kechishi va oqibatlariga oid etiologik va patogenetik hususiyatlar haqida tushuncha hosil qilish; - sabab - oqibat munosabatlari qonuniyatlarini va patogenez haqida tushunchaga asoslanib davolash usullari va vositalarini tanlash uchun kasalliklarning etaklovchi zvenosini topa bilish; - funksional-metabolik uzgarishlarning kelib chiqishi, rivojlanishi va kechishining umumiy va hususiy asoslarini bilish; - a'zolar va tizimlar patologiyasining rivojlanishida simptomlarning shakllanish mexanizmlarini bilish, davolash choralarini ishlab chiqishda tajribaviy usullarning ahamiyatini talabalarga urgatishdan; - adaptatsiya va kompensatsiya reaksiyalarining tibbiy-biologik asoslari, irsiyatning roli, organizmning umumiy va hususiy reaktivligini patologik jarayon va kasalliklarda turgan urni haqidagi bilimlarni shakllantirish; - yangi pedagogik texnologiyalarni dars jarayoniga tatbiq etib, talabani klinik fikrlash ko'nikmasini shakllantirish va bilimini saqlash darajasini oshirish; 	

Modul bo'yicha talabalar bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar	<ul style="list-style-type: none"> - funksional-metabolik siljishlarning laboratoriya natijalariga asoslangan diagnostikasini amalga oshirish buyicha nazariy-amaliy bilimlarni uzviylikda o'rgatishdan iborat. <p>5-semestr yakunida:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etiologik omillar va shart-sharoitlarning klassifikatsiyasini; - Nozologiya asoslari haqidagi ta'limotni; - Kasalliklarning tizimi, va ularning tasnif etilishining asoslarini; - Ijtimoiy-ekologik omillarning ko'p qirraligi, o'larning o'zaro munosbatlarini; - Organizmning rivojlanadigan kompensator va adaptatsiyon reaksiyalarini, organizm reaktivligining kasalliklarini yuzaga kelishi, rivojlanishi hamda oqibatida o'ziga hos hususiyatlari bilan belgilanishini; - Tipik patologik jarayonlarning sabablarning rivojlanishi va ko'rinishlarining o'ziga xos hususiyatlarini, o'larning organizmning turli xil integral darajalaridagi ko'rinishlarini; - Kasalliklarning yuzaga kelishi, rivojlanishi, kechishi va oqibatlarini o'rganishda profilaktika, davolash choralarini ishlab chiqishda tajribaviy usullarning moxirini; - Etiologiya, patogenez, diagnostika, bemorning reabilitatsiyasi bilan bog'liq masalalarni hal etishda nozologiyaning tutgan o'ini va mohiyati haqida tasavvurga ega bo'lishi; - Olingan bilimlardan tibbiyotning nozologiya, etiologiya, diagnostika, patogenezning etakchi omillarini ajrata olishni; - Olingan bilimlar asosida davolash choralarini printsiplarini tasavvur etish, hal etishda foydalana olishlik va tatbiq qila olishlikni; - Tipik patologik jarayonlar va turli parologiyalarda yuzaga kelaydigan funksional o'zgarishlarning sabab-oqibat zanjirini tuza olish va talqin qilishda taxliliy amallarni qullashni bilish
Talim berish usullari	- Maruza
Tamnot	- Amaliy mashg'ulotlar. Darsliklar, targatma materiallar, testlar, vaziyatli masalalar. O'quv qo'llanmalar.

O'qitish natijalari:

Modulni yakunlaganda talaba biladi:

- Etiologik omillar va shart-sharoitlarning klassifikatsiyasini;
- Nozologiya asoslari haqidagi ta'limotni;
- Kasalliklarning tizimi, va ularning tasnif etilishining asoslarini;
- Ijtimoiy-ekologik omillarning ko'p qirraligi, o'larning o'zaro munosbatlarini;

-Organizming rivojlanadigan kompensator va adaptatsiyon reaksiyalarini, organizm reaktivligining kasalliklarini yuzaga kelishi, rivojlanishi hamda oqibatida o'ziga hos hususiyatlari bilan belgilanishini;

- Tipik patologik jarayonlarning sabablarining rivojlanishi va ko'rinishlarining o'ziga xos hususiyatlarini, o'larning organizmning turli xil integral darajalaridagi ko'rinishlarini;

- Kasalliklarning yuzaga kelishi, rivojlanishi, kechishi va oqibatlarini o'rganishda profilaktika, davolash choralarini ishlab chiqishda tajribaviy usullarning mohiyatini;

- Etiologiya, patogenez, diagnostika, bemorning reabilitatsiyasi bilan bog'liq masalalarni hal etishda nozologiyaning tutgan o'rni va mohiyati haqida tasavvurga ega bo'lishi;

Modulni yakunlaganda talaba bajara oladi:

- Olingan bilimlardan tibbiyotning nozologiya, etiologiya, diagnostika, patogenezning etakchi omillarini ajrata olishini;

- Olingan bilimlar asosida davolash choralarini prinsiplarini tasavvur etish, hal etishda foydalana olishlik va tatbiq qila olishlikni;

- Tipik patologik jarayonlar va turli parologiyalarda yuzaga keladigan funktsional o'zgarishlarning sabab-oqibat zanjirini tuza olish va talqin qilishda taxliliy amallarni qullashni bilish va o'laridan foydalana olish;

V-semestr yakunida:

- Periferik qon surtnasini yorug'lik mikroskopida o'rganib, patologik turdagi eritrocitlarni, leykositoz, leykoz va anemiya turklarini farqlash;

-Yuklamasiz va cheklangan yuklamadan sung EKG olish kabi amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.

Qoraqalpog'iston tibbiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

Instituti kengashida tasdiqlangan "18" 08 24

Fan/modul uchun ma'sullar:

G.K.Ajiniyazova - Qoraqalpog'iston Tibbiyot Instituti «Patologiya» kafedrasi assistenti

Turumbetova R.L. - Qoraqalpog'iston Tibbiyot Instituti «Patologiya» kafedrasi assistenti

Taqrizchilar:

Ataxanova D.O. – Ph.D., Qoraqalpog'iston Tibbiyot Instituti, "Umumiy gigiena va atrof muxit" kafedrasi mudiri.

Erimbetov D.A – tibbiyot fanlari nomzodi, RShTYoIM travmatologiya bo'limi shifokori